

The book cover features a close-up portrait of a woman with long, light brown hair, looking slightly to the right. The background is a warm, golden-brown color. On the right side, there is a vertical wooden door with a silver, spherical door handle. The author's name is printed in the upper right corner.

Katarína
Gillerová

Záhada zadního pokoje

motto román

motto

Katarína Gillerová

Záhada zadního pokoje

Praha 2013

Přeložila Miluše Krejčová

© Katarína Gillerová, 2008
Translation © Miluše Krejčová, 2013

ISBN 978-80-7246-653-5

*Štěstím v životě člověka jsou i dobří přátelé.
Někteří jsou na celý život a já jsem šťastná, že takové mám.
Každé setkání s nimi je pro mě voda, co mě drží nad vodou.
Proto tuto knihu věnuju Hance Kukové, Miloši Kukovi
a Dance Hlavaté.*

AUTORKA

PŘÍJEZD

Když jsem vystoupila z autobusu, vzduch se vlnil dusivým vedrem. Řidič za mnou zavřel dveře a po chvíli mi autobus v mírné zatáčce zmizel z dohledu. K domu prarodičů jsem to od zastávky neměla daleko. Kráčela jsem pomalu a po chvíli jsem se zastavila opodál a pozorovala dům, v němž jsem měla strávit příští měsíc. Z myslí se mi postupně vynořovaly vzpomínky na dětství a poskakovaly mi před očima jako poláznění zající.

V tom okamžiku jsem ještě netušila, že jsem svým příchodem právě začala luštit velké tajemství naší rodiny jako složitou křížovku, kde každé chybějící písmeno brání dostat se k tajence. Zvolna jsem se blížila k brance a táhla za sebou kufr na kolečkách.

Před očima mi ožívají postavy mých prarodičů. Vidím, jak děda nese ve svalnatých rukách dlouhý žebřík a opírá ho o kůlnu, postavenou u plotu na začátku zahrady. Jeho statná postava kráčí dlouhými rozváznými kroky vzpřímeně navzdory tomu, že žebřík je dost těžký. Babička vychází na zápraží, drobná a štíhlá, a svolává slepice v ohradě k sobě. Sype jim zrní a vyměňuje vodu v misce za čerstvou. Tuhle povinnost jsem od ní v dětství s radostí převzala pokaždé, když jsem k ní přijela. Teď je dvůr pustý, postavy mých prarodičů se opět ztrácejí kdesi v mlze.

Tohle nebyla dobrá doba na cestování. Slunce se mi drze vpíjelo do obličeje a žhavilo ještě víc už tak rozpálené tváře. Již v autobusu jsem litovala, že jsem se rozhodla nechat auto v Bratislavě.

„Budu hodně chodit pěšky, pohyb ze mě vyžene všechn nahromaděný stres,“ zdůvodňovala jsem to před dvěma dny otci. Zároveň jsem však zachytila matčin ustaraný pohled. Sklouzl po mně jako po hladké skále a přímo z něj křičela pochybnost: Jen aby!

Vím, že rodiče umírají strachem o mě, ale snaží se to ze všech sil skrývat. Já však přímo fyzicky cítím ten strach, co z nich sálá. Vysílají ke mně signály, o nichž ani netuší, že je vnímám, dokonce mám pocit, že se jich můžu dotknout.

Marně se tvářím, že jsem se už ze všeho dostala a jsem v pořádku, oni vědí své. Návrh tety Márie, matčiny nejstarší sestry, mi tedy přišel vhod.

„Eva si zlomila pravou ruku a nedokáže teď doma nic udělat. Jedu za ní do Nitry, dům bude nejmíň měsíc prázdný. Byla bych ti vděčná, Kristínko, kdybys to tady nějakou dobu hlídala, a přijdeš i na jiné myšlenky, co říkáš?“ navrhovala mi do telefonu.

V první chvíli mě napadlo, jestli v tom nemají prsty moji rodiče a nechtějí mě dostat z prostředí, kde na mě všechno padá. Matčín nesouhlasný pohled mě však okamžitě ujistil, že to tak není.

„Vyloučeno!“ ihned reagovala matka, protože jsme měly zapnutý hlasitý odposlech a Márii z telefonu zřetelně slyšela. „Kristínka nemůže v tom domě bydlet sama,“ pokračovala zvýšeným hlasem, „ani kvůli Evě. Potřebuje kolem sebe lidi, ne samotu.“

Pozorovala jsem matčín zamračený obličej. Vypadalo to, jako by ji naštvál nejen Máriin návrh, ale i sama Mária, Eva, představa rodičovského domu – a vlastně celý svět. A to se mojí věčně usměvavé matce nepodobalo.

„Možná to je dobrý nápad,“ ozvala jsem se váhavě. Něco se mi na chování mojí matky nezdálo a podvědomě jsem nastarovala svoji souhlasnou reakci, jako by mě už tehdy ovládlo nevysvětlitelné tušení. Ani ve snu mě však nenapadlo, že jsem se právě vydala na cestu rozplétání rodinného tajemství.

S tetou Márií jsme se rychle dohodly, protože potřebovala odjet co nejdřív. Matka však chodila po kuchyni jako bez duše, nesouhlasně kroutila hlavou a hrnce pokládala s takovou rancí, jakou jsem u ní ještě neviděla.

„To je nápad!“ rozhořčovala se. Některé hlásky zanikly v řinčení hrnců. „Jako by Eva neměla vlastní děti! Proč jí nepomů-

žou ony, proč musí otravovat Márii? Copak je Mária nějaký její poskok?“

„Mami,“ objala jsem ji kolem ramen, „Eviny děti musí chodit do zaměstnání, nemůžou být s matkou doma.“

„A co Viliam?“ ukázala matka bradou směrem k oknu, jako by za ním stál strýc. „Vždyť Eva má muže, už je v důchodu, může jí pomáhat celý den.“

„Strejda Viliam? Žertuješ?“ zasmála jsem se. I na matčině tváři se objevil úsměv.

„Máš pravdu, nedokáže uvařit ani čaj,“ přikývla. Potom zase nespokojeně zavrtěla hlavou. „Ty dvě byly vždycky jako dvojčata,“ dodala. „Věčně spolu, šuškalý si, chichotaly se, šuššu, samé tajnosti. Mě braly pořád jako dítě, i když jsem už vyrostla.“

„A ty ses zlobila, že ty jejich tajnosti neznáš,“ ušklíbla jsem se a přitiskla svoji tvář k její.

„Prosím tě, jaké tajnosti,“ mávla matka rukou, „jejich jediným tématem byli vždycky kluci! Divila jsem se, že je to baví, nikdy neměly jiné zájmy.“

„A proto je zvláštní, že se Mária nikdy nevdala, že?“ upřela jsem na matku zamyšlený pohled.

* * *

Stála jsem na pálicím slunci před domem a chvíli pozorovala okolí. Potom jsem vešla do dvora vrzající brankou a táhla za sebou kufr na kolečkách. Na zahrádce před domem kvetl pestrý koberec květin z omamně vonících bílých lilií, fialových kosatců, žlutých a oranžových petúnií, seřazených v řádcích jako poslušní vojáci. Mária asi používala při jejich sázení pravitko, pomyslela jsem si.

Udělala jsem několik kroků do milosrdného stínu vysokého stromu. Vzpomínám si, jak často se řešil jeho osud, když se ohýbal pod náporu větru a prarodiče měli strach, že se z něj odlomí silná větev a prorazí střechu domu. Už v době, kdy ještě žili, dosahoval tenhle obrovský kaštan úctyhodných rozměrů. Pamatuju si, jak se babička vystrašeně dívala z okna na vět-

ve, jimiž lomcoval vítr, a děda z postele vykřikoval, že dokud on žije, ten strom tam bude stát. Možná měl pocit, že když se už on po mozkové příhodě nedokáže postavit na nohy, aspoň ten strom na dvoře tam stojí za něj.

„Copak se ti nechce dovnitř?“ ozvalo se zpoza plotu. Trhla jsem sebou, vyrušená z myšlenek. Sousedka Sabová si zaclánela dlaní oči, aby jí do nich nesvítilo slunce. „Mária říkala, že klíče budeš mít od matky.“

Sáhla jsem do kapsy, vyndala klíče a zacinkala jimi směrem k Sabové.

„Teta Mária nelhala,“ odpověděla jsem. „A dobrý den.“

„Dobrý,“ pokývala hlavou Sabová. „Ani tě pořádně nevidím, to hrozné slunce mi svítí do očí. Zanes kufr dovnitř a potom přijď na oběd. A už jsem ti zabalila i večeri. Mária řekla, ať se o tebe postarám, dneska přece nebudeš vařit.“

Máriina starostlivost mě dojímala, ale neměla jsem sebe-menší chuť sedět u Sabové. (Odjakživa jí nikdo jinak neřekl, jen Sabová, dodnes nevím proč, a dodnes neznám její křestní jméno. Možná ani žádné nemá, když se narodila, pokřtili ji prostě „Sabová“.) Přijela jsem sem proto, abych si urovnala myšlenky. Nepotřebovala jsem, aby se mě Sabová vyptávala na všechny podrobnosti mého zpackaného života.

Konečně jsem odemkla a vešla do domu. Přivítalo mě příjemné přítmí a ještě příjemnější chlad. Byla to úleva po tom strašném vedru. Mária zatáhla všechny žaluzie i závěsy, z druhé strany stínily dům navíc i stromy v zahradě. Dotáhla jsem kufr do pokoje pro hosty napravo od kuchyně. Vlevo se z kuchyně vcházelo do obýváku, kde teta Mária i spala. Nakoukla jsem do místnosti, všude vládl vzorný pořádek.

Rozhlédla jsem se po prostorné kuchyni, když vtom mi zazvonil mobil. Svým ostrým zvukem prořal ticho v domě. ON! málem jsem vykřikla. Byla to matka. Kdo taky jiný, když jsem mu zakázala, aby mi telefonoval.

„Kiko, proč se neozýváš?“ V matčině hlase vibrovala obava. „Už jsi dorazila?“

„Ano, mami, právě jsem ti chtěla volat,“ odpověděla jsem.

„Jsi v pořádku?“

„Mami, a proč bych neměla být? Za chvíli jdu k Sabové, pozvala mě na oběd. Vidíš, ani hlady tady neumřu, Mária všechno zařídila, jako vždycky.“

„Pozdravuj ode mě Sabovou.“ Matčin hlas už zněl vyrovnaně. „A nezapomeň ještě dneska zaskočit k tetičce Filoméne a dát jí za mě pusu. Doufám, že se má dobře, bože, kolik už jí je let?“

„Nevím, mami, zeptám se Sabové. A k tetičce určitě půjdu, už se na ni těším.“

Zavřela jsem se v koupelně a dala si rychlou sprchu. Všechno kolem se lesklo čistotou, Mária to tady leštila asi třikrát denně. Už si ani nedokážu představit, že by v tomhle domě žila s někým, kdo by jí ten pořádek pravidelně narušoval.

Převlékla jsem se do lehkých letních šatů, zářivě žlutých jako slunce na letní obloze. Nakoukla jsem ještě do ledničky, byla nacpaná jídlem odshora dolů. Mária se zjevně obávala, že bych v jejím domě mohla umřít hlady a potom ji tam strašit.

Rozhodla jsem se, že se podívám do zadní části domu. Chtěla jsem jen zkontrolovat, jestli je všechno v pořádku a na svém místě od doby, kdy jsem tady byla naposledy.

Když jsem byla dítě a jezdila k prarodičům, vždycky mě fascinovalo rozmístění pokojů v tomhle domě. Byl to starý dům, původně se dvěma místnostmi, z pravé a levé strany kuchyně. Postupně, jak se v rodině narodily čtyři holky, byly dvě místnosti málo a prarodiče předělali komoru v zadní části domu na pokoj pro holky. Později ještě přistavěli další místnost vedle pokoje pro hosty. Rozmístění místností bylo neobvyklé, jiné než v ostatních domech, které jsem znala. Vždycky jsem měla pocit, jako bych se pohybovala v malém labyrintu, místnosti nebyly průchozí a projít celý dům se mi jako dítěti zdálo jako malé dobrodružství.

Zamířila jsem dlouhou chodbou, která se táhla z předsíně do zadní části domu, do pokoje úplně na konci. Vždycky se mu říkalo zadní. Zmáčkla jsem kliku na dveřích a ty se poma-

lu, neochotně a s vrzáním otevřely. Ten pohyb jim byl zatěžko, zřejmě je už dlouho nikdo neotevřel, a tak jsem hlasitě vrzání považovala za jejich nesouhlas. K mému překvapení nebylo v místnosti přítomno jako všude jinde v domě. Tady Mária nezaťáhla žaluzie ani závěsy, protože tu žádné nebyly. Bylo tady jen to divné okno, malé a umístěné příliš vysoko, a jím sem pronikalo sluneční světlo.

Bývalou komoru předělali na pokoj, ale okno nechali tak, jak bylo. Nestihli to? Nebo se nakonec přece jen rozhodli přistavět novou místnost vedle pokoje pro hosty a už jim to připadalo zbytečné? Víím, že jako dítě jsem často dumala nad tím, jestli by se mi líbilo bydlet v takovém pokoji jen s jedním oknem, kterým se ani nemůžu podívat ven. Jako v kobce. Jako ve vězení.

Co mě však v téhle místnosti ihned praštilo do očí, byl strašný nepořádek. Očividně sloužila jako sklad nepotřebných věcí. V kontrastu s přehnanou čistotou zbytku domu mi to připadalo zvláštní. Jak může Mária strpět v domě takovouhle neuklizenou místnost? Věci tady byly uloženy bez ladu a skladu, nacházelo se tady všechno, co kdo potřeboval od dob prarodičů někam odložit. V jiných domech jste takovéhle haraburdí mohli objevit na rozlehlých půdách, tady se hromadilo v tomto zadním pokoji. A ten prach! Jeho silná vrstva byla důkazem, že Mária do téhle místnosti vůbec nechodí. Nikdo sem nechodí.

Stála jsem na prahu a usilovně lovila v paměti obrazy z dětství. Pravidelně jsme se scházeli u prarodičů, celá rodina, občas jsme zůstali i přes noc, ale pokaždé jsme přespávali jen v těch třech ostatních pokojích. Kdyby se vyhodily všechny ty věci, jimiž byla zadní místnost zahlcená, klidně jsme ji mohli používat už tehdy před lety. Nevzpomínám si však, že by tady kdokoli přespal, ačkoli u zdi stály dvě postele.

Zazvonil mi mobil. „Už jsi dorazila, zlato?“ ozvala se Mária. Vycouvala jsem rychle z místnosti, jako by mě Mária mohla vidět a pocítit rozpaky kvůli neuklizenému pokoji.

„Ano, teto Mário,“ přisvědčila jsem. „Právě se chystám k Sa-

bové na oběd. To jsi opravdu nemusela, nejsem malá. Ale stejně ti děkuju, i za tu plnou ledničku.“

„Ale prosím tě!“ namítla Mária. „Jsem tak ráda, že dům nezůstane prázdný, vždyť víš, hned se najde někdo, kdo toho využije. Každou chvíli se stane, že někoho vykradou.“

„Jak se má teta Eva?“

„Žádná sláva. Ruku má v sádře, ještě pořád ji bolí. A je nějaká nachlazená, má zvýšenou teplotu a leží. Dobře že jsem sem přijela, Viliam je jako malé dítě. Myslím, že se o něj budu muset starat víc než o Evu.“

„Moc to nepřeháněj,“ napomenula jsem ji.

Zasmála se. „Máš pravdu. A nezapomeň ještě dneska navštívit tetičku Filoménu, kvečeru bude určitě sedět venku před domem. Pozdravuj ji ode mě. A, prosím tě, občas na ni dohlédni, aby v těchhle vedrech pila dostatek tekutin. Neustále na to zapomíná. Občas jí přinesu minerálku v malé plastové lahvi. Je praktičtější než ty velké.“

„Hned zítra nějaké koupím,“ slíbila jsem. „Buď klidná, dohlédnu na ni.“

Polévka byla horká a hustá, se širokými nudlemi. Nabírala jsem ji opatrně a dávala pozor, aby mi nudle nesklouzly ze lžičce zpátky do talíře. Po chvílce jsem se přistihla, že jím ochotně a s chutí, ačkoli před chvílí jsem hlad vůbec nepocítovala.

„Pořádně se najez, kdo ví, co jíte v té Bratislavě,“ povzbuzovala mě Sabová. Rachotila hrnci u kuchyňské linky a ke svému zděšení jsem spatřila, že druhého chodu, masa s brambory na cibulce, mi nandala na talíř hromadu jako pro dřevorubce.

„Paní Sabová, je to výborné, ale tak obrovskou porci opravdu nezvládnou,“ zavrtěla jsem hlavou. „A v Bratislavě,“ po-
usmála jsem se, „jíme úplně normální jídla, přísahám. I když to zní neuvěřitelně, často si dám k obědu maso s brambory, i když ne tak dobré, jako vaříte vy.“

Očividně se cítila polichocená. „No, vždyť už mám nějakou praxi... v tom vaření.“ Třela si ruce o zástěru a cukaly jí koutky

úst v zadržovaném úsměvu. Nakonec se celá její tvář rozzářila neskrývanou radostí. „Jsem ráda, že ti chutná. Bála jsem se, že budeš ohrnovat nos, že jsi zvyklá na všelijaké hamburgery nebo jak se to jmenuje.“

„Nejím hamburgery,“ zasmála jsem se.

„Ale ani ostatnímu jídlu moc nedáš,“ přejela pozorným zrakem po mé postavě. „Jsi hubená,“ prohlásila vyčítavě. Potom tiše dodala: „Vždyť ani není čemu se divit...“

Nemohla jsem připustit, aby se debata ubírala tímto směrem. Nesprávným směrem.

„Paní Sabová, kolik let je Filoméně?“ změnila jsem rychle téma.

„Tak to vím přesně.“ Zvedla se od rozpálené trouby, v níž kontrolovala meruňkovou bublaninu. „Příští rok oslaví devadesátiny, pokud jí bude zdraví sloužit. Teď je jí devětaosmdesát.“

„Páni!“ vydechla jsem překvapeně. „Tak to bude pořádná oslava! Škoda že moji prarodiče se nedožili takového věku. Hlavně babička mi moc chybí.“

Sabová usilovně příkyvovala. „Věru, věru, moje milá, Filoména se ze svých vrstevníků dožila nejvyššího věku. Ale není čemu se divit, měla ze všech nejsnazší život. Žádné děti, žádné starosti. Po muži jí zůstal pěkný majetek, mohla bydlet v jinačím domě, a ne tamhle na kopci v té kuče, kam se nastěhovala.“

„Kdyby však bydlela jinde, nemohla by být naší dobrou vílou,“ namítla jsem. „A možná právě ten klidný život v malém domku jí dopomohl k úctyhodnému věku.“

Sabová vrhla opovržlivý pohled směrem, kde se nacházel dům tetičky Filomény, a našpulila rty. „Ta si prožila celý život jako v bavlnce. V porovnání s tvou babičkou... ajajaj!“ mávla rukou.

„V porovnání s babičkou?“ překvapeně jsem zvedla oči od talíře. Ruka s vidličkou, kterou jsem nesla s kouskem dobrého řízku k ústům, mi klesla zpátky na talíř. „Jak to myslíte?“

Sabová pokrčila rameny. „Vždyť víš, co se stalo... vždyť...“ Rychle uhnula pohledem. Z kapsy zástěry vytáhla velký bílý kapesník a utřela si jím nejdřív čelo, potom i dlaně. Přesně jsem věděla, na co myslí. To „vždyť“ bylo tak výmluvné, že nemusela pokračovat.

Přestalo mi chutnat. Odložila jsem příbor a talíř opatrně odsunula od sebe. Sabová tohle moje gesto vůbec nezaregistrovala.

„Řeknu ti, holčičko moje,“ ozvala se, „že s tvou babičkou bych nikdy neměnila! Ne, ne,“ kroutila hlavou a nepřítomně hleděla k oknu, „ta je teď někde v nebi, ale svoje si tady na zemi prožila, to mi věř.“

„Děda byl velmi přísný a zásadový,“ přikývla jsem. „Babička to s ním neměla lehké, to vím. Musela ho ve všem poslouchat. Všichni jsme museli poslouchat, to, co řekl, platilo v rodině jako boží zákon.“

Očekávala jsem od Sabové bouřlivý souhlas, ale ona mlčela. Překvapeně jsem na ni pohlédla. „Nebo ne?“

„Ale ano, ano,“ najednou horlivě souhlasila. „Pamatuju si toho vskutku dost za těch šestasedmdesát let. Někdy je to i nevýhoda.“

Sabové je šestasedmdesát, uvědomila jsem si.

Vstala jsem od stolu. „Tak já už půjdu. Děkuju, bylo to opravdu výborné, ale víc nezvládnou. Zbytek si vezmu a sním k večeri.“

„Tady jsem ti nachystala ještě smažený květák s brambory,“ podala mi kastrůlek. „A ještě chvíli vydrž, bublanina je už hotová.“ Sehnula se ke sporáku, otevřela troubu a vyndala z ní dopečený koláč. Celou kuchyni zaplnila vůně, která mi připomněla dětství a prázdniny u prarodičů. Přesně takhle to u nich vonělo v neděli, babička často pekla meruňkovou bublaninu. Nasávala jsem tu cukrárenskou vůni.

„Později se zastavím i u tetičky Filomény. Zanesu jí kus té bublaniny, co říkáte?“ navrhla jsem Sabové.

„Jen jí zanes,“ přitakala. „Ona si už neupeče, neuvaří. Nosí jí z obce, má pečovatelku. Už jí navrhovali, aby šla do domova

důchodců, tam by měla celodenní péči. Takhle samotné, takhle slabé je už těžko, ale ona o tom nechce ani slyšet. Bude vyse-
dávat na zápraží, dokud jen bude trochu moct.“

Vrátila jsem se do domu prarodičů a dvě tašky s jídlem od Sabové jsem vyložila v kuchyni na stůl. Jak to jen všechno n-
cpu do té plné ledničky? dumala jsem a dívala se dovnitř, jako
by tam dávali nějaký dobrý film. Potom jsem ji zavřela. Roz-
hodla jsem se rozdělit jídlo na dvě porce. Jednu odnesu nave-
čer Filoméňě.

Plný žaludek mi odebral energii a pocítila jsem únavu.
Zívla jsem a tělo mi zachvátila malátnost. Trochu si odpoči-
nu, pomyslela jsem si. Postel v mém pokoji byla vzorně ustla-
ná, peřiny v čistých voňavých povlácích. Pečlivě se o to po-
starala Mária před mým příjezdem. Rozhodla jsem se, že si
lehnu jen tak oblečená v obýváku na pohovku. Přikryla jsem
se dekou.

„Uklidím tu zadní místnost,“ zamumlala jsem potichu, když
jsem usínala. Takhle myšlenka mě napadla na rozhraní sku-
tečnosti a snu, těsně předtím, než jsem upadla do hlubokého
spánku.

„Chyt' mě, chyt' mě,“ zaslechla jsem veselý dívčí smích.
A hned nato ječení, které vzápětí utichlo. Neobvyklé. Nasta-
lo temné ticho.

„Zachraň mě, zachraň mě!“ křičel hlásek zoufale. Bylo sly-
šet dupot nohou po domě. Dup, dup! A potom tiché ťapání
bosých nohou. Ťap, ťap!

„Už jdu, hned jsem u tebe!“ zavolala jsem na holčičku. Na-
táhla ke mně drobné ručky a plakala. „Mami, dej mi ruku, dej
mi ruku!“ V hlase zněla panika.

„Vydrž!“ vykřikla jsem.

Lekla jsem se vlastního hlasu. Prudce jsem se posadila
a očima jsem vyděšeně hledala malou holčičí postavu.

V místnosti však nikdo nebyl. To není možné! rozhlížela jsem se kolem sebe. Vždyť jsem ji zřetelně viděla – asi dvanáctiletá holčička se zapletenými copánky v bílých vyšíváných šatičkách. To nemohl být jenom sen, bylo to příliš skutečné! Křičela přece, abych ji zachránila.

Měla jsem pocit, že se v zatemněné místnosti udusím. Promnula jsem si oči a bosá utíkala ke dveřím. Otevřela jsem je dokořán a vyběhla na prostornou verandu, zalitou ostrými paprsky zapadajícího slunce. Zaclonila jsem si dlaní oči.

„Asi vás vzbudily,“ ozval se zpoza plotu hlas Sabové. Pohlédla jsem tím směrem a snažila se zaostřit zrak, ale nedařilo se mi to. Ze Sabové byla jen rozmazaná skvrna na sousední zahradě. „Přijela mě navštívit vnoučata. Jsou hodně hlučná, pořád jim to říkám, ale to víte, děti...“ Ukázala rukou napravo od sebe. „Jenom to ječí, běhá, vyvádí, a potom, když se jim něco stane... Vidiš,“ obrátila se a já jsem si až tehdy všimla asi dvanáctileté dívky stojící opodál, „vidíš, v té kůlně nemáte lézt nahoru, už jsem vám to stokrát říkala! Já nevím, co z tebe vyroste, jsi rozpustilejší než tvoji bratrance, když byli malí!“

Prohlédla jsem si ji už ostrým zrakem. Malá měla na tvářích tmavé šmouhy, kolena odřená až do krve a tričko s krátkými rukávy, kdysi zřejmě růžové, už dávno ztratilo svou původní barvu. V opáleném obličejí jí jasně zářily velké oči, které s drzým výrazem upírala na babičku. U plotu se na ni šklebil starší chlapec. Malá na něj pohotově vyplázla jazyk.

„Že se nestydíš!“ okřikla ji ihned Sabová, potom se otočila ke mně. „Všechna vnoučata mám už dospělá, jen tohle nejmladší ať ještě dostane rozum... Vierka, ta mladší, vždyť si na ni pamatuješ, tolik chtěla holku, protože v rodině byli samí kluci... Ale tohle tady, to je za deset kluků!“

„Nezlobte se na ni, přece se nic nestalo,“ pousmála jsem se a nespouštěla zrak z té malé. „Jenom jsem únavou usnula, asi z toho vedra... Už jsem stejně chtěla vstávat,“ ubezpečovala jsem Sabovou. Potom jsem natáhla ruku k holčičce. „Pojď sem, něco ti ukážu,“ lákala jsem ji. Měla jsem v domě tajnou skrýš s několika panenkami z dětství a chtěla jsem jí je ukázat.

Holčička však na mě okamžitě vyplázla jazyk, náhle se otočila zády a utekla do domu.

„No vidíš ji!“ spráskla ruce rozzlobená Sabová. „Dneska ji asi přizabiju, tak mi leze na nervy, holčina jedna!“

„Ona z toho vyroste,“ mávla jsem rukou. Vzápětí mi v kapse zazvonil mobil. Sedla jsem si na lavici na verandě a rychlým pohledem zjistila volajícího. ON!

„Měl jsem obavy, jestli hovor přijmeš,“ ozval se na úvod. Mlčela jsem. „Já vím, žes mi to zakázala,“ pokračoval, „ale nemůžu tě neslyšet celý měsíc, to ode mě nežádej.“

„Jak si mám urovnat myšlenky, když mi budeš volat?“ odpovíděla jsem otázkou. Jak mám zjistit, že moje city k němu nejsou jenom náhlé poblouznění? Jak se mám vyznat sama v sobě po tom všem, co se mi stalo a ON mi to všechno ještě zkomplikoval?

Mohla jsem si v duchu klást takové otázky, mohla jsem ihned vypnout telefon, nemohla jsem si však neuvědomit, jak mi tělem projela vlna náhlé radosti.

„Smím vědět, jestli jsi dorazila v pořádku?“ zeptal se.

„Dorazila jsem v pořádku,“ odvětila jsem.

„Není ti smutno? Necítíš se osamělá?“ zajímal se starostlivě. Tón jeho hlasu se mi zarýval pod kůži.

„Není mi smutno,“ řekla jsem. „Zatím. Jsem tady teprve pár hodin, uvidím v příštích dnech. Trochu jsem se prospala a chystám se na návštěvu.“

Zřetelně jsem slyšela, jak se nadechl. „Slib mi, že když ti bude těžko, zavoláš mi. A můžeš se na mě zlobit, jak chceš, stejně ti občas zavolám.“

„Nevolej mi, potřebuju zjistit...“

„Opravdu si to nepřejíš?“ Ve strohém tónu zaznělo zklamání. Zdálo se mi, že venku potemněla obloha.

Zaváhala jsem. Jak mu to říct, aby se ho to nedotklo? Aby mě pochopil. Abych ho neztratila. „Musím získat určitý odstup od všeho, co se stalo v posledních dnech,“ začala jsem váhavě. „A musím se spojit s minulostí, abych zjistila, jestli jdu správnou cestou. Nevím, jestli mi rozumíš.“ Na chvíli jsem se

odmlčela a přimhouřila oči proti slunci. Trpělivě čekal. Měla jsem dojem, že mluvím do vypnutého mobilu. „Jsi tam?“ zeptala jsem se pro jistotu.

„Jsem tady a budu tady pořád, dokud ty budeš chtít,“ ozval se tichým hlasem.

„Nevím, jestli je to správné,“ pokračovala jsem.

„To už jsem slyšel.“ Postřehla jsem mírnou ironii.

„Víš, jak to myslím,“ zdůraznila jsem s lehkou výčitkou. Našlapuju kolem sebe opatrně jako v minovém poli.

„Zbytečně to dramatizuješ,“ zkritizoval mě.

„To už jsem slyšela,“ vrátila jsem mu jeho poznámku. „Vy muži berete všechno na lehkou váhu! Z ničeho si neděláte těžkou hlavu. Za nic na světě nechceš pochopit, z čeho mám obavy.“

„Z čeho si mám dělat těžkou hlavu?“ V duchu jsem viděla, jak se pousmál. „Z toho, že tě miluju? Že chci být s tebou? Vždyť jsme oba svobodní, dospělí lidé. To vy ženy potřebujete stále něco analyzovat, rozpitvávat. Nerozumím tomu. Hledáš problémy tam, kde vůbec nejsou.“

„Nehledám problémy, chci jim naopak předcházet,“ ohradila jsem se. „Nebude pro mě jednoduché postavit se před rodiče a říct jim...“

„Kristínko, vždyť nejsi malá holka. Jsi dospělá žena, přece nemusíš skládat účty rodičům jako malé dítě. Co je na tom špatného, že jsme my dva našli k sobě cestu?“ Vnitřně jsem souhlasila se všemi jeho argumenty. „A kromě toho budu s tebou, povíme jim to spolu,“ dodal.

To je ono! zvolala jsem v duchu. To je právě to, co si nedokážu představit! Na tuhle chvíli musím sebrat odvalu tady, sama, jen se svými myšlenkami.

„Proč prostě nemůžu přijet za tebou a pomilovat tě?“ vyhrkl. „Bylo to tak špatné, že jsi musela utéct?“

No právě! zaúpěla jsem v duchu. Bylo to tak krásné, až jsem se lekla vlastních reakcí. Té bouře citů, co ve mně vyvolal. A té naléhavé touhy zopakovat si to, znovu a znovu... Toho nepoznaného, co ve mně objevil. A toho, že jsem mu nedokázala

odolat, když mi zase zavolal. Vrátila jsem se k němu, dychtivá, nedočkavá. A potom jsem se vypařila sem do Malé Lehoty.

„Když nechci, abys mi volal, neznamená to, že na tebe nemyslím,“ vyhnula jsem se odpovědi na jeho otázku. „Už musím končit, jde ke mně sousedka.“

Ještě dlouho jsem seděla na lavici s mobilem v ruce. Hlavu jsem si opřela o zeď a bylo mi jedno, že kvůli slzám je všechno kolem mě rozmazané. Obelhala jsem ho. Nešel ke mně nikdo. Musela jsem utnout náš rozhovor právě v téhle chvíli. Za dvě vteřiny bych mu totiž řekla, aby se sbalil a přijel za mnou.

Vešla jsem do domu. Za chvíli jsem vyšla nabalená jídlem a zamířila přes zahradu k Filoméniu domu, usazenému na kopci nad naším domem jako strážní věž.

KDO PŘICHÁZÍ Z MINULOSTI

Zpozorovala jsem ji už zdálky. Vysoká hubená postava v černém, sedící na zápraží v širokém pohodlném křesle. Křeslo bylo stejně černé jako ona, celé kožené. Pamatovala jsem si ho od dětství, ačkoli ho od té doby museli určitě už několikrát renovovat. Tenhle obrázek se od dob mých prarodičů nezměnil, jako by navždy patřil do scenerie nad jejich domem.

Filoméniu dům stál na nejvyšším místě celé obce. Kdoví jaký důvod měl ten, kdo ho postavil, aby ho umístil na takové vyvýšené místo. Možná chtěl mít výhled na široké okolí nebo klid od sousedů, protože přístup k domu nebyl snadný. Cestička stoupala strmě do svahu. Pokud jste chtěli jít pohodlněji, cesta dolů byla třikrát delší. Každý pravidelný návštěvník domu s přibývajícím věkem přenechal strmý chodník mladším a přesedlal na bezpečnější, který se vinul po kopci z opačné strany.

Dům mých prarodičů měla Filoména jako na dlani. Viděla všechno, co se dělo na dvoře i na zahradě. Určitě zaznamenala i můj příjezd kolem poledne, pomyslela jsem si, když jsem

vyběhla nahoru strmou stranou a zadýchaná jsem se rozhlédla po okolí.

„Dobrý den, tetičko Filoméno,“ pozdravila jsem ji, když jsem přistoupila k černému křeslu.

Podívala se na mě skelným pohledem, až po chvíli se v něm objevila jiskra. Zjevně mě nejdřív nepoznala; není čemu se divit, už dlouho mě neviděla.

Jak je... vysušená, problesklo mi hlavou. Při pohledu na ni jsem ihned našla správný výraz. Ano, to je výstižné – vysušená. Vysoká, hubeňoučká, svráštělá, s pokožkou poskládanou do tisíce čáreček jako tenoučké nitkovité sklady na plisované sukni, brázdících křížem krážem celý její obličej, krk a odhalené části rukou. Měla jsem pocit, že když se dotknu její tváře, rozpadne se mi její pokožka mezi prsty jako starodávný pergamen.

Navzdory tomu všemu však budila dojem jakési majestátnosti, působila v tom koženém křesle jako hrdá vládkyně. Místo uctivého úklonu jsem si přidřepla k ní, objala ji a vtiskla jí opatrný polibek na tvář.

„Ty jsi Judita,“ ozvala se nakonec. „Věděla jsem, že jednou sem přijdeš.“

Pohládila jsem jí hubenou ruku. „Nejsem Judita, jsem Kristína. Magdalénina dcera,“ připomněla jsem jí.

Udiveně si mě přeměřovala od hlavy k patě. „Kristína? Tu neznám,“ zavrtěla hlavou. Potom mě probodla ostrým pohledem. „Vypadáš jako ona.“

Už se to Filoméně popletlo v hlavě, pomyslela jsem si. Není divu, v takovém věku. Judita přece umřela jako dvanáctiletá, nemohla ve mně vidět její podobu.

„Matka vás pozdravuje,“ řekla jsem. „Magdaléna, ta nejmladší.“

„Vím, kdo je Magdaléna,“ přikývla. „Tak ty jsi její dcera?“
Také jsem přikývla.

„Kolik ti je?“ zeptala se a pozorným zrakem zkoumala můj obličej.

„Dvacet devět,“ odpověděla jsem.

„Dvacet devět,“ zopakovala po mně pomalu. „Dvacet devět,“ vyslovila ještě jednou. Potom se zahleděla kamsi do daleka, s pohledem upřeným na plující oblaka nad našimi hlavami. „Když mně bylo dvacet devět, byla jsem to nejnešťastnější stvoření pod sluncem.“

„Nejnešťastnější?“ zvolala jsem překvapeně. Vzpomněla jsem si na slova Sabové, když mluvila o Filoméne. Prožila svůj život jako v bavlnce, ano, tak to říkala Sabová. „Proč jste byla nešťastná?“ nedalo mi to, abych se nezeptala.

Neodpověděla. Pátrala jsem v paměti, co mi o ní ještě Sabová vyprávěla. Umřel jí manžel, vlastní děti neměla. Dost důvodů k tomu, aby byl člověk nešťastný.

Ovládla mě zvědavost. „Umřel vám tehdy manžel?“

Překvapeně na mě pohlédla. „Manžel umřel, když mi bylo třicet dva.“

Dvaatřicetiletá vdova! zhrozila jsem se. Určitě byla nešťastná proto, že nemohla mít děti, to je jasné. Vynahradila si to však něčím jiným. Matka se zmiňovala, jak k ní každý den chodily se sestrami, i ostatní děti z okolí, a vždycky pro ně měla milé slovo a nějakou sladkost nebo hračku. Ještě jako dítě, když jsem si hrála u prarodičů, jsem často slýchala od matky nebo jejích sester: Tahle panenka je od Filomény, tenhle kočárek nám dala Filoména, tyhle kostky nám Filoména přivezla z města... Dobrá víla Filoména, sedící na zápraží před domem na kopci, otvírala své široké srdce všem, co k ní přišli. Všechny děti ji zbožňovaly a záviděly mojí matce i jejím sestřám, že to k ní mají nejbliž. Vyběhnou nahoru strmou cestičkou a za chvíli se ocitnou v náručí nejmilejší tetičky Filomény.

Vyptávat se dál mi připadalo nevhodné. „I Mária vás pozdravuje,“ ozvala jsem se. „A přikázala mi, abych na vás dohlédla, jestli v těchhle vedrech nezapomínáte pít.“

„Pche!“ ohrnula Filoména rty. „To je celá Mária! Pořád by mě nalévala minerálkou...“

„Má obavu o vaše zdraví,“ usmála jsem se.

„Nevím, co bych si bez ní počala,“ zhodnotila Filoména

kladně Máriinu starostlivost. „Dneska jsem... Dneska jsem... Vlastně ani nevím, jestli jsem dneska něco vypila.“

„Tak je čas to napravit.“ Postavila jsem se vedle křesla. „Mám vám přinést sklenici minerálky?“ ukázala jsem rukou směrem dovnitř.

„Přines,“ přisvědčila. „V kuchyni pod oknem najdeš malé lahve, co mi koupila Mária. Sklenice je na tácku na stole.“

Vešla jsem do před síně a zavřela za sebou dveře se sítkou, aby dovnitř nenalétaly mouchy. Zamířila jsem do kuchyně a pohledem zaregistrovala jedinou další místnost v tomhle domě, obývací i ložnici dohromady. Bože, kolik let obývá Filoména tuhle jedinou místnost, sama jako kůl v plotě! Nakoukla jsem do ní a okamžitě jsem se přenesla do dětství. Nic se tady nezměnilo. Všechno bylo tak, jak jsem si to pamatovala z těch dob. Stejný stůl, křesla, dečky. Prošlapaný koberec, který počítal Filoméнины kroky celá desetiletí. Dokonce i fotografie v rámečcích stály na skřínce ve stejné poloze jako kdysi.

Neodolala jsem a přešla z kuchyně do pokoje. Vzala jsem do ruky jednu fotografii v rámečku. Tohle jsem si z dětství nepamatovala, proto mě to tak zaskočilo. Nebo jsem to jako dítě ještě nevnímala: jak krásná byla Filoména zamlada! Vysoká, vzpřímená, štíhlá jako proutek, havraní vlasy jí splývaly pod pás. A její pohled – její pohled hrdě směřoval kamsi nad hlavy přihlížejících, působila jako královna, která se už už chystá vydat rozkazy služebnictvu.

Fotografii jsem vzala ven spolu se sklenicí minerálky.

„Tetičko Filoméno, vy jste byla tak krásná.“ Opět jsem se svezla do podřepu k ní. Sluneční paprsky už úplně ztratily svoji sílu a putovaly pomalu za obzor. Krytou verandu, kde jsme seděly, protínaly čím dál delší stíny jako vysoké postavy plazící se po zemi.

Vzala mi fotografii z ruky a chvíli se na ni dívala. Její obličej zůstával bez výrazu, vypadalo to, jako by si nedokázala vzpomenout, kdo na té fotografii je. Najednou od ní odvrátila zrak a podala mi ji.

„Odnes ji zpátky,“ řekla potichu.

S rozpačitými pocity jsem fotografii odnesla a položila na stolec, kde byla předtím. Vyšla jsem ven a zůstala stát opodál.

„K čemu ti je krása, k čemu hrdost, když nedostaneš v životě to jediné, po čem toužíš,“ pronesla a pohlédla na mě. Napila se ze sklenice; nesla ji k ústům vyhublou rukou s tak tenkým zápěstím, až jsem dostala strach, že se pod tíhou tlustého skla zlomí. „Chtějí mě dát do ústavu, ale já nikam nepůjdu,“ prohlásila nečekaně.

„Do domova důchodců,“ opravila jsem ji.

„To je jedno, stejně nikam nepůjdu,“ odmítavě zavrtěla hlavou. „Chci umřít tady, nikde jinde. Všichni už zemřeli. Všechny jsem přežila. Jako za trest.“

„Ale tetičko, takhle nemluvte,“ napomenula jsem ji jemně.

Probodla mě pohledem. „Jsi jako ona,“ poznamenala vyčítavě.

„Jako kdo?“

„Věděla jsem, že jednou přijdeš,“ zopakovala větu, které jsem ani předtím nerozuměla.

Na cestě vedoucí okolo domu z druhé strany se objevila postava a kráčela směrem k nám.

„Pečovatelka,“ řekla Filoména.

„Jak to víte?“ podivila jsem se. „Vždyť je ještě daleko.“

„A kdo jiný, když Mária odjela?“ odpověděla mi otázkou.

Byl čas rozloučit se. „Přijdu i zítra,“ slíbila jsem.

„Já vím,“ opáčila pevným hlasem a pohledem černých očí mě vyprovázela domů, do domu pod kopcem, jako vládkyně, která ukončila dnešní audienci.

* * *

Otevřela jsem ledničku a chvíli přemýšlela, co z bohaté nabídky si vyberu k večeři. Nakonec jsem se rozhodla pro lehké jídlo – chleba s máslem a se šunkou. Oběd jsem měla díky Sabové vydatný, a ani v příštích dnech nebudu muset vařit. Můžu uklízet zadní pokoj, chodit na procházky, odpočívat.

Umyla jsem po sobě talíř. Ráno musím vstát do uklizené kuchyně bez špinavého nádobí. Tak to učila babička svoje dceři a stejně jsem se to já naučila od své matky.

Opřela jsem se o linku a rozhlédla se po prostorné kuchyni. Mária vyměnila dlouhý dubový stůl, u něhož mohlo sedět až dvanáct lidí, za obyčejný pro čtyři. Koneckonců, když tady bydlí sama, i ten je pro ni moc velký. Proč by obcházela dvanáct židlí? Takhle získala prostor a mohla si nechat přidělat několik skříněk ke kuchyňské lince.

Nemusím ani přivřít oči, abych si přivolala vzpomínky z dob, kdy tady kraloval ten dlouhý stůl. V kuchyni se vznáší vůně slepičí polévky s nudlemi, tak horké, že když mi pára z talíře stoupá do obličeje, mám z toho nepříjemný pocit. V polévce plavou velká žlutá mastná oka a já musím vynaložit velkou námahu, abych ji dojedla. Jako dítě jsem polévky nesnášela, tady jsem se však nikdy neodvážila něco takového vyslovit. Sporák ještě stále sálá teplo z dovařeného oběda a dopečených koláčů.

Najednou v kuchyni nejsem sama. U stolu sedí děda, na opačném konci, blíž ke sporáku, babička a na ostatních místech dospělí a starší děti – vnoučata. My malí jsme sedávali zvlášť, u malého stolku na dětských židlích. To abychom dospělé nerušili nezpůsobným chováním, i když, kam až mi paměť sahá, pod přísným pohledem dědy jsme si nikdy nedovolili při jídle vyvádět. Pokud se stalo něco nemilého nebo jsme se jako děti pozapomněli a poškorpili se, okamžitě nás vykázali od stolu a museli jsme odejít z kuchyně.

Můj děda byl velmi přísný a zásadový muž. O jeho příkazech se nikdy nediskutovalo, s jeho rozhodnutími se nepolemizovalo. Nevzpomínám si, že by mu babička byť jen jednou v životě oponovala. Pamatuju si jen její sklopené oči, v nichž jste mohli vytušit nesouhlas, ale ten nikdy nevyslovila.

Vešla jsem do obýváku a zahleděla se na staré zarámované fotografie visící na stěně. Podruhé tento den jsem studovala obličeje lidí, kteří už dávno ztratili tuhle podobu, byli mrtví, nebo ještě stále nesli dál svůj životní úděl.

Lidé z fotografií zmizeli do nenávratna, zůstaly jen vzpomínky. Jak neuvěřitelně se člověk dokáže za ta léta změnit. Vzpomněla jsem si na Filoménu: z krásky s havraními vlasy zbyla svráštělá troska. Jenom to hrdé držení těla, ta vznešenost se neztratila. Měníme se jen navenek, v nitru zůstáváme ve své podstatě stejní.

I kdybyste neznali mé prarodiče, z téhle staré zažloutlé fotografie z ateliéru byste hravě vytušili jejich povahu.

Děda vyčnívá nad všemi, vysoký, vzpřímený jako voják, s hrdě zdviženou hlavou a ostrým pohledem, kterým dokázal odhalit každou naši lež. Proto jsme před ním měli takový respekt a báli jsme se vyvádět v jeho přítomnosti. Dlouhé černé kníry zatočené nahoru si nepamatuju, znala jsem ho už s mírně prosedivělými, zastříženými nakrátko.

Babička stojí u něj drobná, jakoby příkrčená, v prostých tmavých šatech. Zvláštní kovový odlesk látky šatů však vypovídá o jejich kvalitě – oblékala si je jen při zvláštních nebo slavnostních příležitostech. A takovou bylo i fotografování v ateliéru, kvůli němuž určitě museli jet až do města. Babička působí vedle manželovy statné postavy příliš droboučce, tvoří nesourodý pár. Nevím, jestli je to jenom tím příliš velkým rozdílem v tělesné výšce nebo i výrazem ve tvářích. Sebevědomí a odevzdanost. Nadřazenost a sklíčenost.

Na té fotografii jsou se všemi svými dcerami. Bylo to ještě před tím neštěstím. Ještě že dědu – koho jiného – napadlo, aby se nechali vyfotografovat, jinak by se Juditina podoba sotva zachovala. V padesátých letech – Judita se narodila v roce 1949 – ještě nebyla možnost udělat stovky rodinných fotografií digitálním fotoaparátem jako dnes.

Mária, Eva, Judita a Magdaléna. Všechno biblická jména, která jim dal děda, hluboce věřící člověk. Mezi Márií, nejstarší, a její matkou Magdalénou, nejmladší, je rozdíl deset let. Sestry vyrůstaly ve věkově příbuzných dvojicích. Mezi Márií a Evou je rozdíl dva roky, a proto si vždycky lépe rozuměly ony dvě a další dvě mladší sestry pokládaly za děti, s nimiž se o svých tajemstvích nikdy nebavily.

Mezi mladšími sestrami, Juditou a Magdalénou, byl rozdíl čtyři roky. Na fotografii se obě holčičky drží za ruce, mojí matce je na ní asi pět let. Bylo to tři roky před Juditinou smrtí.

Zvláštní, že matka o Juditě nikdy nemluvila. A přitom z té fotografie přímo vyzařuje, jak si byly blízké, i dlaně jedna druhé svírají pevně, jako by si dodávaly při fotografování odvahy.

Na dalším snímku už Judita chybí. Ten byl pořízen až po mnoha letech a už ne v ateliéru. Rodina stojí u branky před domem. Výrazy tváří jako by se sem přenesly z první fotografie: jsou úplně stejné, s výjimkou mojí matky. Matce je na ní asi patnáct a vypadá, že se každou chvíli rozpláče. Tak smutnou jsem ji viděla jen jednou v životě, kvůli tomu, co se mi stalo, ale všechny ostatní problémy dokázala vždycky řešit s nadhledem a optimismem.

„Kristínko,“ říkala mi, „problémy je třeba rychle vyřešit, zapomenout na ně a jít dál. Neohlížet se. Nebabrat se v nich donekonečna.“

Matce se to snadno řeklo. Nikdy žádný problém neměla. Pamatuju si ji vždycky jenom šťastnou. Na tom snímku jako by to ani nebyla ona. A další fotografie. Zase smutek. Prošla jsem podél zdi a pozorně si prohlížela zarámované fotografie jednu po druhé. Ty oči. Oči mojí matky se přece vždycky smály. Tohle jako by nebyly její oči. V těchhle se odrážela beznaděj.

Zamyšlená jsem se vrátila do kuchyně. Už se setmělo, musela jsem rozsvítit. Postavy však neodešly, vystoupily z přítomných vzpomínek přímo do světla.

Vidím dědu, jak si v neděli obléká sněhobílou košili, zavazuje širokou kravatu a v tmavém obleku kráčí pevným krokem do kostela. Doprovází ho celá naše rodina, všichni, co jsme tam zrovna byli na návštěvě. Nikdo nikdy neřekl, že nejde, dokonce ani můj otec, který jindy do kostela nechodil. Mat-

ka většinou přijela v sobotu s námi a ještě večer se vrátila do Bratislavy, protože v neděli nacvičovala s dětským souborem repertoár na pěveckou soutěž nebo něco podobného. My s otcem jsme zůstávali až do neděle spolu s Evou, jejím manželem a dětmi. Mária, která se nikdy nevdala, bydlela s rodiči.

Spousta lidí se vystřídala u toho dlouhého stolu v době, kdy ještě žili moji prarodiče. Tradice rodinných návštěv mohla po jejich smrti pokračovat, kdyby se Mária vdala a měla děti. Možná i moje matka by sem častěji zajela, ale jak byl rok dlouhý, vůbec si na Malou Lehotu nevzpomněla.

„Já to tam už znám,“ slyšela jsem ji jednou mluvit do telefonu, když ji Mária zvala na návštěvu, „radši přijed' ty do Bratislavy, v neděli máme s dětmi koncert, jsou opravdu úžasné. A koupím lístky do divadla, uvidíš známé herce naživo.“

Matčiny lákavé nabídky pokaždé zabraly a teta Mária se nenechala dlouho přemlouvat.

Tak se stalo, že jsme se na návštěvu k ní nedostali celá léta, a když, tak jen na moje naléhání a i to jen s otcem nebo o prázdninách.

Mnozí si můžou myslet, že Mária se nevdala a zůstala sama proto, že o ni neměl zájem žádný muž. To je však omyl. Jako dítě jsem byla svědkem její velké lásky. O Márii projevil zájem její kolega z práce a občas chodil i on se svými dvěma dětmi v neděli k prarodičům na oběd. Bylo to pro nás děti veselé období, protože nás bylo hodně a naše hry byly díky tomu zajímavější. Honily jsme se na louce za zahradou, u potoka, chodily jsme na maliny a lesní jahody, zaháněly husy do dvora. A potom jednoho dne všechno skončilo.

Měla jsem zvýšenou teplotu a ležela v pokoji napravo od kuchyně, právě tam, kde jsem se ubytovala nyní. Hosté už dávno odešli, Eviny děti běhaly někde venku a nechaly mě mému osudu nemocného dítěte, s nímž teď není právě nejlepší zábava. Z kuchyně se ozývalo tlumené řinčení hrnců, babička s Márií ukládaly nádobí, můj otec se bavil s Eviným mužem, strejdou Vilem, rozprávěli o politické situaci v zahraničí, když se najednou ozval dědeček zvýšeným hlasem.

„Už minule jsem ti říkal, aby sis to dobře rozmyslela. Nikdy nedovolím, aby ses vdala za rozvedeného muže. Rozumíš?“

Navzdory zvýšené teplotě a malátnosti jsem se posadila na posteli. Tohle říká Márii, dospělé ženě? Márii, své dceři, když konečně našla muže, s nímž by mohla být šťastná?

Neslyšela jsem, co mu Mária odpověděla, protože to bylo velmi potichu.

„To mě nezajímá,“ zahřměl dědeček. „Když neposlechněš, do tohoto domu víckrát nevkročíš.“

Ani jsem nemusela být přímo u nich, abych věděla, že se babiččina postava ještě víc zmenšila. Ne, babička nedokázala svému muži oponovat ani v téhle chvíli.

Natahovala jsem uši, ale opět jsem neslyšela, co Mária říkala. Bylo to sice tichým hlasem, ale zřejmě něco odvážnějšího, co dědečka ještě víc našťvalo.

„Neděláš dobře, holka, neděláš dobře! Marně chodíš do kostela, když pořádně neposloucháš, co pan farář v kázáních říká. Cti otce svého a matku svou, dodržuj Desatero a nepřivolávej na sebe boží hněv. Bůh všechno vidí a ztrestá tvé nesprávné skutky!“

Teď jsem už slyšela, jak se Mária rozplakala. Slyšela jsem i to, jak se bojí plakat nahlas a snaží se tlumit vzlyky. Právě tyhle přidušené vzlyky nešťastné Márie mě nenechaly lhostejnou. Nevydržela jsem to. Svezla jsem se z postele a s rozpálenými tvářemi, bosá, jsem přicupitala do kuchyně.

„Ale dědečku,“ ozvala jsem se na prahu dveří, „pan farář přece mluvil o boží milosti. Já jsem dobře poslouchala. Říkal, že Bůh je milosrdný a odpouští svým dětem. Pan farář říkal, že Bůh je láska.“

První, co jsem zaregistrovala, bylo hrozné zděšení ve tvářích ostatních. Dokonce i můj otec na mě pohlédl vyděšeně, babička si přitiskla dlaně na ústa, jako by mě tím chtěla umlčet, a Mária na mě zírala s otevřenou pusou. Strejda Vilo zkameněl v pozici žízňivého muže, co právě natahoval ruku pro plnou sklenici piva.

Dědeček se tyčil na druhém konci kuchyně jako velký vykřičník. Rty měl pevně sevřené, čelisti zatnuté tak, až mu na krku naběhly žíly. Z černých očí mu směrem ke mně vyšlehlo tvrdé světlo, měla jsem pocit, že mě spálí na uhel.

V tu chvíli se zastavil čas jako v pohádce o Šípkové Růžence. Byla jsem první osoba v téhle rodině, co se odvážila postavit proti dědovi a říct mu svůj názor tak nahlas a nebojácně. Všichni přítomní zděšeně čekali, co bude následovat.

A potom se stalo něco zvláštního. Tvrdé světlo v dědečkových očích pohaslo, sevření čelistí povolilo. Dokonce mu zacukalo koutky úst. Obě ruce si dal do kapes u kalhot a lehce se naklonil směrem ke mně, aby se mi trochu přiblížil.

„Dobře jsi poslouchala, dítě moje,“ vyslovil pomalu. Překvapené pohledy se přenesly z mojí maličkosti na jeho statnou postavu. „Ale láska mé dcery a toho muže nemůže být posvěcená v kostele. A děti, co se z toho manželství narodí, budou pocházet ze svazku, kterému nepožehnal Bůh. A to nemůžu dopustit, já, který celý život žiju ve víře a k víře v Boha vedu všechny své děti.“

Dědeček nekřičel, nezlobil se, jenom mi v klidu vysvětlil, jak to vidí on a jeho Bůh. Mária přestala plakat. Její držení těla ztratilo původní vzdor a zvláčnělo. Chvíli tam jen tiše stála a upřeně hleděla na otce. Skoro jsem zapoměla dýchat.

„Máš pravdu, otče,“ řekla jen, když konečně promluvila. Vzápětí vyšla ven a až do odjezdu jsme ji už neviděli.

Když se potom přišla s námi rozloučit, měla uplakané oči.

* * *

Opravdu se toho kolem hodně změnilo od té doby, co jsem tady v dětství trávila vždycky jeden měsíc prázdnin. A to jsem matku pokaždé musela uprosit. Nejradši by mě brala s sebou na všelijaké dětské tábory a na letní pěvecké soutěže a festivaly, které jako učitelka a vedoucí dětského pěveckého souboru absolvovala v hojném počtu. Mně se však víc líbilo léto u prarodičů, protože jinde bych se musela dělit o matku s tolika

děťmi. Žárlila jsem na ně, na všechny ty žáky, kteří za ní chodili dokonce i k nám domů a říkali jí víc než doma svojí matce. Obírali mě o její čas, o pozornost, o lásku, kterou rozdávala všem okolo. Já jsem ji chtěla mít jen pro sebe, nesnášela jsem, když se nahlas smála v kruhu svých žáčků a něžně jim cuchala vlasy. Na všechnu žárlivost jsem však zapoměla, jakmile mě pevně objala a se slovy: „Kikuško, drahoušku, ty jsi moje nejzářivější sluníčko,“ mi pokryla obličej polibky. Přestože se některé věci a události z mého života ztratí v propadlišti paměti, mámin veselý zvonivý smích a vroucné objetí zůstanou ve mně navždy, vryté do každé buňky mého těla.

Musím se matky zeptat, proč je na těch fotografiích tak smutná. Proč ten vyhaslý pohled, ta prázdnota v očích. A proč přestala chodit do kostela. V devatenácti po maturitě odešla do Bratislavy studovat na univerzitu a z toho, co jsem občas vyslechla z rozhovorů babičky a tet, vím, že od té doby jezdila domů jen zřídkka. Hned při studiu pedagogiky začala pracovat s dětmi, i jako studentka denního studia si dokázala přivydělat různými aktivitami. Od chvíle, kdy odešla na univerzitu, přestala být finančně závislá na rodičích.

To je celá moje matka. I dnes stíhá tisíc věcí najednou, ne aby z něčeho ubrala, právě naopak. Nikdy není unavená. Čím víc dětí má kolem sebe, tím je šťastnější. Dokáže je vyslechnout, poradit jim a smát se tomu, co jí povídají, jako by byla jednou z nich.

I když jsem na děti kolem ní vždycky žárlila, nebyla jsem o nic ochuzená. Neustále mi dávala najevo svoji lásku. Mně i otci. Nebyl pro ni problém kdykoli nás obejmout, políbit. To, jak je s námi šťastná, jste mohli vidět na první pohled.

Proto mi to tak vrtá v hlavě. Ta její proměna, ty dvě různé bytosti v jedné. Jako dítě jsem si to nikdy neuvědomovala, až teď.

Usnula jsem zase s myšlenkou, že zítra začnu uklízet zadní pokoj.

Zase jsem ve snu slyšela dětský smích. A tentokrát řap řap bosých nožek. Kdosi běhal po domě, nějaké dítě, ale nyní ode mě nechtělo, abych ho zachraňovala.

„Zmiz!“ zaslechla jsem. „Ještě spí.“

Rázem jsem se probrala. Posadila jsem se na posteli a zrak jsem zaostřila na velký budík, který jsem si přinesla z Máriina pokoje. Jelikož číslice na něm byly dost velké, hned jsem zjistila, že je deset minut po deváté.

To jsem si dobře pospala, pomyslela jsem si. Matka mi přikazovala, abych nevstávala před jedenáctou, můj organismus prý potřebuje dostatek spánku. A klid. Matka byla schopná vyzkoušet na mně všechno, o čem byla přesvědčená, že mi pomůže. Netušila, že někdo už mi pomohl.

Vstala jsem a jen tak v noční košili jsem došla ke dveřím, odemkla je a otevřela. Stála za nimi nejmladší vnučka Sabové. Včera na mě vyplázla jazyk, dneska se opírala o zídku na verandě a měřila si mě drzým pohledem.

„To je směšná noční košile!“ vyprskla smíchy. Podvědomě jsem sklonila hlavu a prohlédla si bavlněnou noční košili, co jsem měla na sobě, jako kdybych ji viděla poprvé. Byla bleděmodrá a vpředu měla tři tancující medvědy.

„Co je na ní směšného?“ pokrčila jsem rameny.

„Tak stará a nosí pyžamo s medvědy,“ zašklebila se ta holčička a podala mi mikrotenový sáček. Byly v něm rohlíky. „Babička ti posílá, čerstvé. K snídani.“

I přes sáček jsem ucítila lákavou vůni čerstvých rohlíků. „Děkuju, udělala jsi mi radost.“ Vzala jsem si podávané pečivo. „A když jsem tak stará, proč mi tykáš?“ rýpla jsem do ní.

„Zase tak stará nejsi,“ odpověděla a opět přejela pohledem po mojí postavě. „Jenom ti medvědi. Až já budu dospělá, nikdy si něco tak hrozného neobleču.“

„Pohodlně se mi v tom spí,“ vysvětlila jsem jí, „a kromě toho je to dárek od...“ Zasekla jsem se. Tak tohle ne.

„Od koho?“ okamžitě zareagovala. Mlčela jsem. „Od koho?“ zopakovala. Ta malá čarodějnice ihned postřehla, že se se mnou něco děje.

Nedělo se nic. Zavalená těžkým kamenem jsem nedokázala odpovědět.

„Od přítele, co?“ rýpla opět drze. „A vykašlal se na tebe, že? Proto to nechceš říct.“

No tohle! „Kolik ti je?“ zeptala jsem se přísně.

„Dvanáct a dva měsíce,“ vyhrkla pohotově a postavila se přímo přede mě. Očividně provokovala.

„Od koho máš takovéhle řeči?“

Zase se zašklebila. „Z telky. Televize nás děti kazí. Ty hrozné filmy. Reality show. Střílečky, sex. Odtud to mám.“

Nahlas jsem se rozesmála. Tahle holka to dotáhne daleko. Pálí jí to. Rozhodně víc než na dvanáct let a dva měsíce.

„Pojď si dát se mnou snídani,“ pozvala jsem ji dovnitř.

„Už jsem jedla.“ Otočila se na podpatku a na odchodu zavolala přes rameno: „A s medvědy nesnídám!“ Odběhla, nepoplitelná jako vítr.

Zrovna jsem myla nádobí od snídaně, když zazvonil telefon. Pevná linka.

„Jak jsi prožila první noc sama v domě?“ zajímala se Mária.

„Dobře,“ odvětila jsem, „spala jsem jako zařezaná.“

„Ani sousedovi psi tě ráno nevzbudili?“

„Neslyšela jsem je, asi jsem spala tvrdě.“

„Tak fajn,“ zaradovala se Mária. „Co máš dneska v plánu?“

Zhluboka jsem se nadechla. Snad se Mária neurazí. „Teto Mário, rozhodla jsem se, že uklidím zadní pokoj. Co říkáš? Když se z něj vyhodí to haraburdí, získáš další volnou místnost.“

„Zadní pokoj?“ zeptala se, jako by si honem nemohla vzpomenout, který to je. „A proč?“

„Proč...“ zopakovala jsem bez otazníku. Jak to, proč? Protože je tam nepořádek. Takhle jsem to však nemohla říct.

„Protože nikdy nebyl čas na jeho uklizení. A ty jsi na všechno sama. Chci ti s něčím pomoci.“

„Ale Kristínko, to ať tě ani nenapadne,“ odmítla můj zá-
měr Mária. „Radši zaběhni k Filoméně, projdi se po vesnici,
kvečeru zalij zahradu. Podívej se, co všechno se u nás změni-
lo. A ty obchody, co postavili. A hlavně odpočívej, to potřebu-
ješ nejvíc.“

„Vždyť budu i odpočívát,“ ubezpečila jsem ji. „S tím uklíze-
ním to nehodlám přehánět. Hezky pomalu, přece na to mám
dostatek času.“

„Pusť to z hlavy,“ trvala Mária na svém. „Nech zadní pokoj
tak, jak je. Nepotřebuju místnost navíc. A pozdravuj Filomé-
nu, ano, drahoušku?“

„Budu pozdravovat, samozřejmě že budu pozdravovat,“ slí-
bila jsem předtím, než jsme se rozloučily.

Zamkla jsem dům a odběhla k Sabové.

„Děkuju za rohlíky,“ mávala jsem na ni už z prahu dveří.
„Co jsem dlužná?“

„Co bys byla dlužná, nic,“ odvětila Sabová. Zastihla jsem
ji, jak válí tlusté těsto. „Přijď na oběd. Budou pařené buchty,
vnoučata si rozkázala.“

„Nemůžu k vám přece chodit každý den na oběd,“ usmá-
la jsem se.

„Proč bys nemohla?“ podivila se. „Ty nechceš ochutnat moje
výborné buchty? Uvidíš, že se budeš olizovat až za ušima.“

„O tom nepochybuju... Kde je malá?“ rozhlédla jsem se
kolem sebe.

„Vanda? Ten dáblík?“ Sabová přitiskla váleček na těsto tak
silně, jak by ho asi chtěla přitisknout na hlavu své drzé vnuč-
ky. „Zaběhli k potoku, oba. Aspoň na chvíli mi klesne tlak na
původní hodnotu, už tak příliš vysokou.“

„Je chytrá,“ poznamenala jsem. „Bystrá, inteligentní.“

„A drzá jak lázeňská veverka,“ dodala Sabová. „Nevím, po
kom je. Nevím si s ní rady.“ Odložila váleček, vzala do ruky

sklenici a začala z rozváleného vykynutého těsta vykrajovat měkoučká kolečka. „Ty pořád děláš ve školce?“ zvedla oči od těsta. Přisvědčila jsem. „A taky tam máš takové čerty, jako je ona?“

„To jsou hyperaktivní děti,“ odpověděla jsem a fascinovaně sledovala ruce Sabové, jak šikovně plní kolečka švestkovými povidly a slepuje je. „Ale Vanda přichází do puberty, to je tím. Ještě si s ní užijete. Musíte s ní mít trpělivost a nervy ze železa.“

„Ona to železo hned roztaví,“ mávla Sabová zamoučenou rukou, „nepomůže nic. A hyper... nebo jak jsi to říkala, byla ještě před narozením. Kopala v břicho jako fotbalista, všichni jsme si mysleli, že to bude zase kluk. A vydala za deset kluků, to ti povím, radši deset kluků než jedna Vanda. A to netvrdím jen já, ale i moje dcera, její matka.“

„Ať jí rodiče přihlásí na nějaký sport,“ navrhla jsem. „Tam se vybouří, ztratí něco z té přebytečné energie, a na drzost bude příliš unavená.“

„To pomáhá?“ Sabová přestala pracovat. Přikývla jsem. „Řeknu to dceři, to je dobrý nápad. Holka bude mít aspoň nějakou náplň. Minule si tady s vnukem hráli na karatisty, až mě hrůza polévala. Okopávali se navzájem, útočili na sebe, myslela jsem si, že jeden druhému urazí hlavu.“

První várka buchet putovala do hrnce s pařákem. Sledovala jsem šikovné pohyby Sabové.

„Paní Sabová,“ ozvala jsem se. „Vy si pamatujete Juditu. Jaká byla? Nikdo mi o ní nikdy nevyprávěl, nic o ní nevím.“

„Judita?“ Sabová nadzvedla pokličku a zkontrolovala buchty, jestli se poslušně paří, tak jak je třeba. „Chudinka Judita, nepobyla si dlouho na tomhle světě. Bylo jí dvanáct, když se to stalo. Ale byl to podobný malý čert jako naše Vanda. A neví se, že o tom nikdo nemluví. Každý by na to neštěstí nejradši zapomněl.“

„Vím, že spadla ze stromu na zahradě,“ připomněla jsem.

„Ráda lezla po stromech,“ přikývla Sabová, „byla jako rtuť. A tvoji matku, nejmladší, tahala všude s sebou. Byly jako dvojčata, přestože byl mezi nimi rozdíl asi čtyři roky.“

„Jak to snášela moje matka, když se Judita zabila?“

„Ach, drahá, no jak?“ spráskla ruce Sabová. Zbytky mouky z jejích dlaní vyletěly do prostoru jako bílá mlhovina. „Museli ji odvézt do nemocnice. Nejdřív vyváděla jako pomínutá, potom z ní nebylo možné vypáčit jediné slovo. Bylo to strašné pro všechny.“

„To věřím,“ zamumlala jsem tiše. Smrt holčičky. Smrt je vždycky strašná, ale když jde o děti... Hrdlo se mi stáhlo lítostí, měla jsem pocit, že se udusím. Byl nejvyšší čas odejít.

„Musím už jít.“ Vstala jsem ze židle. Sabová mi už bali-la buchtu. Asi si myslela, že bydlím v domě aspoň s pěti lidmi nebo že si chci otevřít prodejnu s pařenými buchtami.

„Děkuju, ale je jich moc!“ protestovala jsem a chtěla nějaké vrátit, ale Sabová mi to nedovolila. „Tak zanesu i Filoméně,“ navrhla jsem.

„Zanes, zanes,“ souhlasila Sabová. „Filoména, ta leží na srdci jak tobě, tak Márii. Vždycky dokázala každého přitáhnout k sobě, zejména tvoje tety a tvoji matku. Všechny bez výjimky utíkaly k ní nahoru do kopce, kdykoli to jen šlo. Pokaždé dosáhla toho, co chtěla.“

„Ne,“ zavrtěla jsem hlavou, „ani ona nedostala v životě všechno, po čem toužila.“

* * *

Ještě jsem nestihla ani odemknout a vejít do domu, když mi zazvonil mobil. Podívala jsem se rychle na jméno volajícího. Byla to matka.

„Jak ses vyspala?“ zajímala se stejně jako předtím Mária.

„Fajn, mami,“ ubezpečila jsem ji. „Právě se vracím od Sabové, nabalená na dva týdny pařenými buchtami. Zanesu nějaké i Filoméně, ale až kvečeru.“

„Byla jsi včera u ní? Jak se má?“ ptala se matka.

„Byla jsem, pozdravovala ji od tebe a má se dobře. Jenom je už občas nějaká popletená, s někým si mě spletla.“

„Není divu, když jí bude devadesát,“ poznamenala matka. „A jaké plány máš na dnešek? Co budeš dělat?“

„Až domluvíme, začnu uklízet zadní pokoj,“ nadšeně jsem informovala matku.

„Zadní pokoj? Proč?“ vyprskla matka podrážděně. Málem jsem nadskočila překvapením. No tohle! A já si myslela, že mě pochválí.

„Mami, vždyť víš, jak to tam vypadá,“ namítna jsem. „Samé haraburdí, plno prachu. Zbytečně zaplněný pokoj, který by mohl sloužit k něčemu užitečnějšímu.“

„Zadní pokoj nech být!“ Matčin hlas byl úplně chladný. „Nebudeš se přece tahat se zaprášeným haraburdím. Ať zůstane tam, kde je.“

„Mami, já jsem myslela, že mě pochválíš,“ prohlásila jsem vyčítavě. „A ty se na mě dokonce zlobíš.“

Slyšela jsem v telefonu matčin hlasitý povzdech. „Ale Kristínko, nezlobím se na tebe, co tě to napadlo. Jenom nechci, abys dny, kdy máš odpočívat, strávila v prachu a špíně. Ještě dostaneš nějakou alergii. Jen hezky nech zadní pokoj být. Mária ho stejně nepotřebuje. Radši si čti nějakou dobrou knížku, běž na procházku. Hlavně nic neuklízej, prosím tě.“

To je nějaké divné, přemýšlela jsem později, když jsem s matkou domluvila. Mária i moje matka, obě reagovaly úplně stejně. Mermomocí se mě snažily odradit od úklidu zadního pokoje. Nezdálo se mi, že by v tom byla jen starost o můj odpočinek, bylo v tom něco jiného. Něco, co bylo důvodem, že to haraburdí tam nikomu nevadí. Je to něco, co jsem potřebovala zjistit.

A proto zvědavost vedla mé kroky z předsíně dlouhou chodbou do zadní části domu.

Paprsky světla proudící divně vyvýšeným oknem vykreslovaly na stěnách zvláštní obrazce. Míhaly se, jako by přicházely z jiné galaxie a oznamovaly nám, že ve vesmíru přece jen nejsme sami. I když v téhle místnosti nebyly zatažené žaluzie ani závěsy, působila tak. Vládlo tu zvláštní, řekla bych průsvitné přítmní, vzbuzující v člověku pocit mezi bděním a spánkem. Cítila jsem se v tomhle pokoji nepříjemně, ačkoli sama jsem

nedokázala říct proč. Už jen ta vrstva prachu na všech těch zbytečných, nepotřebných věcech. Místy se prostorem táhly černé pavučiny a bylo očividné, že pavouky při jejich práci celé roky nikdo nevyrušil.

Rozhodla jsem se nejdřív vynést všechno na dvůr, ostříkat to hadicí a potom popřemýšlet, co s tím. Možná se něco hodí sousedům, nějaká židle, skříňka... Když ne, zeptám se Sabové. Staré deštníky, hrnce, vázy, rozšmajdané boty a vyražené šatstvo naházím do popelnice. Nejspíš budu muset objednat nějaký odvoz.

Systematicky jsem se pustila do úklidu. Drobné věci jsem házela do igelitových tašek a nacpala je do popelnice, menší kusy nábytku jsem vynesla na dvůr. Pod postelemi jsem objevila hromadu starých novin a časopisů a za chvíli jsem se přistihla, jak v nich zvědavě listuju. Byly ze sedmdesátých a osmdesátých let a články v nich mi připadaly směšné. V některých časopisech jsem našla rady do domácnosti, které se v těch dnešních objevují také. Jak odstranit skvrny, jak na zahrádce vypěstovat velký kedluben... Co si obléct na procházku. Haha, jak jsou ty modelky směšné. Některé. Tváří se tak uměle. Ale ty reklamy bych si nejradši vystříhala, abychom se jim s matkou zasmály. Mnohé z nich jsem si už pamatovala i já.

Objevila jsem i staré školní sešity a hned jsem si v nich zalistovala. Teta Mária byla docela dobrá žačka, Evě to ve škole šlo hůř. Marně jsem se však v té hromadě přehrabovala, matčiny a Juditiny sešity jsem nenašla. Odložila jsem tuhle kupu stranou s rozhodnutím, že si je lépe prohlédnu později.

Otevřela jsem velkou skříň. Staré zatuchlé šatstvo po celá léta sloužilo jako vynikající potrava pro moly, kteří radostně vyletěli ven, aniž tušili, že k radosti nemají žádný důvod a hody pro ně právě v tuhle chvíli skončily. Smůla, moli, rozhodla jsem se tady uklidit zrovna dneska.

Byla to pořádná fuška, vyklidit velkou skříň. V komoře za kuchyní jsem našla několik igelitových pytlů a do nich jsem nacpala její obsah. Ve spodní části skříně leželo několik čítanek, starých knih a ročenek. Některé knihy jsem prolistovala;

rozpadaly se mi pod rukama a zrnka prachu mi podráždila plíce natolik, že jsem se nahlas rozkašlala.

Vynesla jsem všechno ven k plné popelnici. Království za příjezd popelářů! Co bych dala za to, kdyby se tady náhle objevili a vysypali ji, abych mohla do prázdné nádoby opět házet minulost tohoto domu.

Minulost. Dávno uplynulý čas, po němž zůstanou pouze nahromaděné staré věci, co nikdo nepotřebuje. Stokrát ohmatané, obnošené. Přežily všechny.

Vrátila jsem se ven s druhou várkou haraburdí a navršila ji na hromadu u popelnice. Vracela jsem se k domu, když mě cosi přinutilo, abych se ohlédla. Zastavila jsem se a zahleděla se na spoustu starých ročenek. Něco mezi ně nepatřilo. Spatřila jsem to až z určité vzdálenosti od vyhozené hromady, když jsem byla už skoro u domu. Zalesklo se to ve slunečních paprscích. Lesklý tvrdý obal tlustého sešitu, zapadlého mezi ročenkami. V pokoji jsem si ho nevšimla, neprohlížela jsem je tak pečlivě, jinak bych ho musela objevit. Pomalu jsem kráčela k hromadě a celou mě ovládla zvědavost.

Natáhla jsem ruku a z velké těžké hromady jsem vylovila sešit. Tvrdý obal měl krásnou zelenou mechovou barvu. Sešit byl linkovaný a téměř do půlky popsán drobným písmem.

„Ty uklízíš?“ ozvalo se mi za zády. Vanda.

„Ano, uklízím,“ odpověděla jsem nepřítomně. Listovala jsem v sešitu a zjistila, že je to deník. Které ze sester patřil?

„To tě baví?“ zeptala se Vanda.

„Moc,“ přikývla jsem.

„Věděla jsem, že s tebou není něco v pořádku,“ kroutila Vanda hlavou, „jinak bys nespala s medvědy.“

Otevřela jsem ústa, že jí něco odseknu, ale ona vzápětí zmizela.

„Ty uklízíš?“ ozvalo se zpoza plotu. Sabová.

„Uklízím,“ řekla jsem znovu.

„Nevím co,“ rozhlédla se Sabová po našem dvoře, „vždyť Mária má dům jako ze škatulky. Kde se vzalo všechno to haraburdí? Z půdy?“

„Ne, je ze zadního pokoje.“

„Ze zadního pokoje?“ podivila se. „Kde se to tam vzalo? Vždyť to byl předtím pokoj děvčat. Jak to, že byl tak strašně nacpaný?“

„Na to jsem se vás chtěla zeptat,“ vzdychla jsem zklamaně. „Myslela jsem si, že to budete vědět.“

Sabová zavrtěla hlavou. Ještě že ji nemá na závit. Vandina babička by chodila po světě bez hlavy.

„Už jsi snědla buchty?“ zajímala se. Teď jsem zase zavrtěla hlavou já. Jsme na tom stejně. Krční svaly dostávají zabrat.

„Vlastně až teď pocítuju hlad,“ zkonstatovala jsem popravdě. „Jdu se naobědvat.“

„A nezapomeň na rozpuštěné máslo, a posypat ořechy s cukrem, co jsem ti přibalila,“ připomínala mi, když jsme se od sebe vzájemně vzdalovaly. Zamávala jsem jí, že nezapomenu, a vlčí hlad mě přinutil, abych deník na chvíli odložila.

Po obědě jsem si ho vzala na zahradu. Usadila jsem se na velkou houpačku do milosrdného stínu její stříšky a stromů kolem. Pofukoval svěží větřík, bylo příjemně.

Otevřela jsem zelený deník a začala číst od prvního dne.

18. května 1960 – středa

Tak dneska mám jedenácté narozeniny a dostala jsem tenhle krásný dárek. Věnovala mi ho Filoména a prý si do něj mám zapisovat svoje myšlenky. Věděla jsem, že Filoména mi přiveze z města něco krásného, že mi chystá narozeninové překvapení.

Zvedla jsem hlavu od textu. Kdo měl jedenácté narozeniny v květnu roku tisíc devět set šedesát? Rychle jsem začala vzpomínat: matka má narozeniny v červnu, Mária v únoru a Eva v září. Musí to být Juditin deník!

Ale to nebylo všechno, pokračoval dál text, Filoména upekla velký dort a všechny jsme u ní oslavily moje narozeniny. I máma upekla dort, ale večer jsme z něj nedokázaly sníst ani kousek, tak jsme měly plná břicha, když jsme se vrátily od Filomény.

Milá tetička Filoména! pomyslela jsem si. Holky měly důvod, proč se za ní táhly, Sabová si může reptat, jak jen chce.

Mámě jsem ukázala tenhle krásný deník, ale jenom na něj mlčky hleděla. Otci ho raději neukážu, aby se nezlobil, že si od Filomény bereme dary, jako minule na Márii. Mária dostala barevný šátek na krk a otci to nebylo po chuti.

27. května – pátek

Cestou ze školy mi Peter Rybár řekl, že ačkoli je mi už jedenáct, jsem ještě dítě. On si o sobě myslí, že když je o tři roky starší, je bůhvíjak dospělý. Vinco mi přinesl jednu kopretinu, jemu je dvanáct a o svém bratrovi prohlásil, že si hraje na dospěláka a prý se Peter už líbal s holkama. Vinco ještě ne. I když jsou bratři, jsou úplně jiní. Vinca mám radši. Slíbila jsem Magdalénce, že i ona sem bude moct něco napsat, protože jí je líto, že ona takovýhle krásný sešit nemá.

„Dobrý den, do čeho ses tak začetla?“ padl na mě stín vysoké postavy. Vylekaně jsem zvedla hlavu a jen s obtížemi se přesouvala od myšlenek jedenáctileté Judity do reality.

Přede mnou stála mužská postava. Chvilí mi trvalo, než jsem ji, částečně oslepená ostrým sluncem, poznala. A to jen podle kolárku.

„Pane faráři!“ zvolala jsem. „Kde se tady berete?“

„Přišel jsem se na tebe podívat,“ usmál se. „Matka mi volala, že sem přijedeš, abych na tebe dohlédl.“

„Matka?!“ nevěřila jsem vlastním uším. „Jste si jistý, že matka?“

„Připravuje se spolužačkou setkání abiturientů, a při té příležitosti mi řekla, že sem přijedeš na celý měsíc,“ pokračoval překvapující informací. Tak je to tedy! Málem jsem zapomněla, že ti dva jsou spolužáci z gymnázia. On se po maturitě rozhodl vydat na dráhu duchovního a studovat teologii. „Doufám, že tě někdy uvidím v kostele.“

„My nechodíme do kostela,“ vyhrkla jsem, ale vzápětí jsem toho litovala. Nebylo to ode mě zdvořilé.

„Vím,“ přikývl. „Ale když budeš potřebovat, vždycky tam pro tebe budu.“

„Matka vám něco řekla?“ zeptala jsem se podezřívavě.

K mému překvapení přisvědčil. „Ano, řekla.“

„Když jsem nepotřebovala jít do kostela před třemi lety, teď je to zbytečné,“ namítla jsem.

„Nikdy není zbytečné nic, co můžeš udělat pro své posílení. Pro sebe.“ Mluvil klidně, tlumeným hlasem, jako by mě chlácholil. Jeho tón mi vehnal do očí slzy. „Můžeš si přijít popovídat,“ pohlédl na mě. „Každý z nás hledá v životě odpovědi na různé otázky. Určitě i ty.“

„Dokáže mi Bůh říct, proč se mi stávají samé špatné věci?“ zeptala jsem se. Potom jsem natáhla ruku a ukázala mu sešit. „Našla jsem Juditin deník. Dokáže mi Bůh říct, proč umírají malé holčičky?“

Pohled mu sklouzl na sešit v tvrdých deskách v mé ruce, potom se zahleděl na mě. „Bůh ti odpoví na otázky prostřednictvím tvé víry,“ prohlásil. „S její pomocí můžeš najít cestu k usmíření. Můžeš se vyrovnat s určitými skutečnostmi tím, že se dokážeš smířit s něčím, co se v životě stává. Abys mohla kráčet dál a najít klid v duši.“

„Nikdy ho nenajdu,“ protestovala jsem. „Nikdy se nesmírím s tím, co se stalo mně.“

„Právě víra pomáhá lidem v takovýchto chvílích. Pokud věříš, že boží láska je nesmrtelná, věříš i tomu, že ten, kdo za ní odešel, v ní žije dál. Fyzické tělo je pomíjivé, duše je však nesmrtelná.“

„Jak tomu uvěřit, když člověku chybí právě to fyzické tělo, které odešlo z tohoto světa?“ namítala jsem. „Člověk přece trpí proto, že ten, co umřel, s ním už nikdy nebude. Už nikdy s ním nepromluví. Ztratil se navždy. Navždy!“

„Důležité je najít smíření v sobě. Uvěřit, že i když ty tady velmi trpíš, ten, kdo opustil tento svět, našel klid a laskavou boží náruč jen o něco dřív než my ostatní.“

„Stejně to není spravedlivé,“ zavrtěla jsem hlavou. „Prarodiče byli silně věřící, každou neděli chodili do kostela, a přece se jim přihodila taková hrozná věc.“